

TIP 4: EEN BREDE KIJK OP EVALUEREN

Het onderwerp van deze ToetsTip is breed evalueren. We staan stil bij wat het concept breed evalueren inhoudt en wat het belang ervan is. Daarnaast bespreken we vier invalshoeken van waaruit u kunt evalueren.

1. Wat is breed evalueren en waarom is het van belang?

Voor u als docent NVT is het waardevol om een zo genuanceerd mogelijk beeld te krijgen van de taalvaardigheid van uw studenten. Dat genuanceerde beeld verkrijgt u door niet alleen te kijken naar de prestaties van uw studenten op een bepaald moment, maar ook naar hun leerproces. Door breder te kijken naar uw studenten verkrijgt u meer relevante informatie. Op basis van een zo compleet mogelijk beeld kunt u uw lesprogramma beter toesnijden op de mogelijkheden van uw studenten en u kunt tegemoetkomen aan hun leerbehoeften.

Bijkomende voordelen van sommige vormen van breed evalueren zijn dat uw studenten meer gemotiveerd raken, omdat ze meer betrokken zijn bij hun eigen onderwijsleerproces. Daarnaast kunnen ze een beter inzicht krijgen in de eisen die aan hun taalvaardigheid gesteld worden. Motivatie en inzicht zijn beide zaken die van belang zijn voor het optimaliseren van hun leerproces.

Bij het breed evalueren van iemands taalvaardigheid hanteert u niet één wijze van toetsing, maar u maakt gebruik van verschillende vormen van evaluatie. Welke soort evaluatie u kiest, hangt af van het doel dat u voor ogen hebt met de evaluatie. Het kan zijn dat u aan het eind van een leergang of traject wilt weten of uw studenten de taalonderwijsdoelen behaald hebben. Of misschien wilt u tijdens het leertraject weten waar uw studenten op dat moment staan en op welke punten ze bijvoorbeeld extra oefening nodig hebben. Voor elk doel kunt u een geschikte evaluatievorm kiezen.

2. Hoe kunt u zorgen voor gevarieerde evaluatievormen?

Als u gevarieerd wilt evalueren en daarom verschillende evaluatievormen wilt samenstellen, dan kunt u dat doen vanuit verschillende invalshoeken. Peter Van Petegem en Jan Vanhoof (2002)¹ onderscheiden de volgende invalshoeken van waaruit je kunt variëren:

- tijd(stippen) van de evaluatie;
- wie er beoordeelt;
- aard van de verzamelde informatie;
- manieren van informatie verzamelen.

Als u vanuit deze verschillende invalshoeken uw evaluatievormen samenstelt, dan hebt u een scala aan evaluatievormen tot uw beschikking.

2.1. Verschillende tijd(stippen)

Door de tijd heen op verschillende momenten evalueren ('continuous assessment') in plaats van een eenmalige momentopname kan heel wat voordelen hebben. Zo krijgen u en uw studenten regelmatig feedback; u op uw didactisch handelen en de studenten op hun leerproces. Bovendien wordt door continuous assessment de betrouwbaarheid van uw evaluatie verhoogd. Omdat u meerdere keren evalueert, spelen toevalsfactoren minder een rol en krijgt u een betrouwbaarder beeld.

¹ Literatuur: Een alternatieve kijk op evaluatie / Peter van Petegem en Jan Vanhoof - Mechelen: Wolters Plantyn, 2002. - 134 p. - 90 301 1581 5

U kunt tussentijds en aan het eind van een leergang evalueren. Het tijdstip waarop u evalueert, hangt nauw samen met uw doel van de evaluatie.

U kunt bijvoorbeeld tussentijds evalueren om het leerproces van uw studenten en uw eigen onderwijs te evalueren en optimaliseren. U kunt met deze procesgerichte evaluatie bepalen waar studenten nog extra uitleg en begeleiding nodig hebben. Op die manier kunt u ervoor zorgen dat zoveel mogelijk studenten de onderwijsdoelstellingen bereiken. Deze vorm van evalueren wordt ook wel formatieve evaluatie genoemd. Formatieve evaluatie heeft betrekking op een beperkt deel van de leerstof, vindt continu tijdens het schooljaar plaats en is sanctievrij. Dat wil zeggen dat er geen beslissingen omtrent overgaan of zakken/slagen aan verbonden zijn.

Voorbeeld tussentijdse formatieve evaluatie - taak toetsenbank 'Zure melk'

Aan het eind van deze ToetsTip (na de opdracht) ziet u de PMT-toetsenbanktaak 'Zure melk'. Het is een taak op A2-niveau, een onderliggend niveau. U kunt deze taak gebruiken om formatief te evalueren. U kunt de taak uit laten voeren door uw studenten en dan alleen beoordelen op bijvoorbeeld **het nemen van initiatief** tijdens een gesprek of aan **het groeten aan het begin en aan het eind** van een gesprek. U kunt dan zien of u nog extra aandacht moet besteden aan deze taalonderwijsdoelen.

U kunt ook tussentijds evalueren of en in welke mate een student de gestelde taalonderwijsdoelen bereikt heeft. Deze vorm van evalueren wordt ook wel summatieve evaluatie genoemd. Summatieve evaluatie heeft altijd betrekking op een afgerond geheel van de leerstof.

Voorbeeld tussentijdse summatieve evaluatie - taak toetsenbank 'Zure melk'

Als u met de PMT-taak 'Zure melk' wilt evalueren of een student dit soort toetstaken op A2-niveau beheerst en een volgende fase in het leertraject kan ingaan (van A2 naar B1), dan beoordeelt u **alle** inhoudselementen en **alle** vormelementen.

Summatief evalueren kunt u zowel tussentijds als aan het eind van een leergang. Aan deze resultaatgerichte vorm van evalueren zijn wel beslissingen verbonden wat betreft zakken/slagen of overgaan naar het volgende leertraject.

2.2. Verschillende beoordelaars

Traditioneel is evaluatie een zaak van de docent (en het exameninstituut). De docent voert de evaluatie uit. Maar evaluatie hoeft niet enkel een zaak van de docent te zijn. Ook studenten kunnen worden ingezet om zichzelf en/of elkaar te beoordelen. Dat kan door middel van self assessment (zelfevaluatie) en peer assessment (evaluatie door één of meer medestudenten). Evaluatievormen als self assessment en peer assessment kunnen veel voordelen hebben: uw studenten krijgen een beter inzicht in de taalvaardigheidseisen en in hun eigen leersproces. Daardoor raken ze vaak meer gemotiveerd.

De keuze voor self assessment, peer assessment of docent assessment hangt in zekere zin ook samen met de keuze voor summatieve of formatieve evaluatie. Bij summatieve evaluatie wordt meestal niet gewerkt met studentbeoordelaars, omdat daarbij beslissingen genomen moeten worden over zakken/slagen, overgaan, eindcijfer, plaatsing/selectie. Dat vindt men in het algemeen te risicovol.

Als u studenten wilt betrekken bij de beoordeling, kies dan in eerste instantie voor het invoeren van één evaluatiemethode: peer assessment of self assessment. Het kost namelijk veel voorbereiding, training en begeleiding om deze vormen van beoordeling in te voeren en goed te laten verlopen. Meer over deze evaluatiemethodes kunt u lezen in de volgende twee ToetsTips.

2.3. Verschillen in de aard van de verzamelde informatie

Breed evalueren kan ook betekenen dat u zich bij het verzamelen van evaluatiegegevens niet beperkt tot het toetsen van kennis van talige elementen, maar dat u ook andere informatie verzamelt. Bijvoorbeeld informatie over het uitvoeren van realistische relevante taaltaken, informatie over het taalleerproces en informatie over andere aspecten die het taalleerproces beïnvloeden, zoals cognitieve vaardigheden, attitude en leerstrategieën. Om een breed zicht te krijgen op de taalvaardigheid van uw studenten is het belangrijk om over zoveel mogelijk verschillende soorten informatie te beschikken.

2.4. Verschillende manieren van informatie verzamelen

Breed evalueren kan ook inhouden dat u gebruikmaakt van allerlei mogelijkheden die zich aandienen om informatie over uw studenten te verzamelen. Dus u verzamelt niet alleen informatie door het laten uitvoeren van gestandaardiseerde en klassiekere vormen van toetsen, zoals het laten beantwoorden van schriftelijke toetsvragen. U vergaart ook informatie door middel van observaties, video-opnames, cassettebandopnames en gesprekken met de studenten zelf.

Het verzamelen van veel soorten relevante informatie is van belang voor het optimaliseren van het leerproces van uw studenten en van het onderwijs dat u aanbiedt. Zo kunnen studenten u tijdens een gesprek bijvoorbeeld duidelijk maken welke strategieën ze gebruiken bij het uitvoeren van een taaltoetstaak. Op basis daarvan kunt u uw studenten feedback geven en krijgt u zelf feedback op uw onderwijs wat betreft het aanwenden van strategieën.

U kunt de student ook een portfolio laten samenstellen. Een portfolio is een verzamelmap met elementen waarmee een student bewijst dat hij of zij bepaalde taalcompetenties beheerst. Dat vereist van de student dat deze zeer kritisch de eigen prestaties beoordeelt en zelfreflectie kan toepassen. De student zal daarin begeleid moeten worden. Daarnaast vraagt het gebruik van de portfolio van u als docent dat u evalueert of de inhoud van de portfolio voldoende bewijs levert voor het behalen van de tussentijdse onderwijsdoelen of voor het behalen van de einddoelen. Om een zo objectief mogelijk oordeel te geven, wordt bij de eindbeoordeling vaak een tweede beoordelaar of een examencommissie ingeschakeld. Ook gebruikt men de portfolio dan vaak in combinatie met andere vormen van toetsing.

3. Invoering breed evalueren.

Als u breder wilt evalueren dan u totnogtoe doet, is het raadzaam te bepalen:

- welke taalonderwijsdoelen u aan het eind van de leergang wilt toetsen en wat u tussentijds wilt toetsen;
- per evaluatiemoment wie er als beoordelaars optreden en in welke mate andere beoordelaars door u geïnstrueerd en begeleid moeten worden;
- per evaluatiemoment welke talige en/of andere informatie u met de beoordeling wilt verzamelen;
- per evaluatiemoment op welke manier(en) u informatie wilt (laten) verzamelen.

OPDRACHT

Ga voor één van uw eigen cursussen na in hoeverre u al breed evalueert. U kunt hierbij gebruikmaken van onderstaande tabel.

Omdat het resultaat van deze opdracht per docent en per traject verschilt, hoeft u de uitwerking niet naar ons toe te sturen voor feedback. Wanneer u vragen hebt over dit onderwerp, kunt u deze natuurlijk altijd aan ons stellen. Onze contactgegevens staan onder aan deze ToetsTip.

Naam cursus:

Onderwijsdoel(en) cursus:

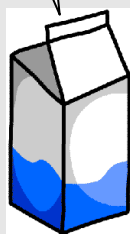
Invalshoek	Evaluatie 1	Evaluatie 2	Evaluatie 3	Evaluatie 4²
Tijdstip/Periode (tussentijdse evaluatie, eindevaluatie, formatief, summatief)				
Beoordelaar(s) (docentbeoordeling, self assessment, peer assessment, anders nl.:)				
Aard verzamelde informatie (taalkennis, taalvaardigheden, realistische taaltaken, cognitieve vaardigheden, attitude, leerstrategieën, anders nl.:)				
Wijze van informatie verzamelen (schrijfproducten, observatie, video-opnames, bandopnames, studentinterview, portfolio, anders nl.:)				
Toelichting				

² Er kan in uw cursus natuurlijk sprake zijn van meer dan vier evaluatiemomenten.

Taak Zure melk

10 minuten

ten minste
houdbaar tot
28/03/04

**U kocht vandaag, 25 maart 2004, een pak melk bij DE SUPERBOER.
U dronk een glas melk.
Bah, de melk is zuur.
Toch moet de melk nog goed zijn.**

**U gaat naar de winkel met de zure melk.
En met de kassabon.
U wilt goede melk of uw geld terug.**

Vorbereiding

- Lees de tekst bij het pak melk.
- Lees de kassabon.

U hebt 3 minuten de tijd om u voor te bereiden op het gesprek.

Gesprek

- Zeg bij de klantenbalie wat u komt doen.
- Zorg dat u krijgt wat u wilt.

Kassabon

DE SUPERBOER GOED EN GOEDKOOP			
Datum		Tijd	
25/03/04		13.13	
aantal	artikel	prijs	bedrag
1	melk	0,75	0,75
1	karnemelk	0,52	0,52
4	½ l. Spa blauw	0,43	1,72
TOTAAL			2,99
Contant		3,00	
Wisselgeld		0,01	
Ruilen met bon binnen 8 dagen.			

Beoordelingsmodel Zure melk

1.1	Kandidaat meldt dat hij melk bij De Superboer heeft gekocht. b.v. Ik heb bij u melk gekocht.(of iets soortgelijks)	1
1.2	Kandidaat meldt dat de melk zuur is.	1
1.3	Kandidaat verwijst naar de kassabon.	1
1.4	Kandidaat verwijst naar de houdbaarheidsdatum. B.v Kijk maar, de melk moet houdbaar zijn tot 28 maart. (of iets soortgelijks)	1
1.5	Kandidaat vraagt of hij geld terug kan krijgen of nieuw pak melk. (1 van de 2 moet gevraagd worden.)	1
1.6	Kandidaat reageert op aanbod baliemedewerker (geld terug of vers pak melk) b.v. met 'Dank u wel'.	1
1.7	Kandidaat groet ten afscheid, b.v. met 'Dag/Tot ziens.'	1
2	Initiatief: Er wordt door de kandidaat een redelijk actieve houding aangenomen in het gesprek. De informatie wordt spontaan gebracht/gesteld. Er is slechts af en toe hulp van de examinator nodig.	1
3	Woordenschat: De woordenschat van de kandidaat is voldoende om zich uit te drukken. Woordenschatfouten en/of lexicale leemtes komen nog regelmatig voor.	1
4	Grammatica: De tekst van de kandidaat vertoont voldoende grammaticale beheersing. Grammaticale basisfouten (woordvolgorde in de hoofdzin, vervoeging hoogfrequente werkwoorden, ...) kunnen nog voorkomen.	1
5	Vloeiendheid: De uitspraak van de kandidaat is meestal duidelijk genoeg om begrepen te worden, ondanks een duidelijk buitenlands accent. De examinator zal af en toe om herhaling moeten vragen. Korte pauzes, valse starts en aarzelingen komen voor, maar belemmeren de communicatie niet.	1

TOETSTIP 5 NOVEMBER 2006

In de twee volgende ToetsTips zullen we dieper ingaan op twee specifieke vormen van evalueren die u kunt gebruiken om breder te evalueren, namelijk self assessment (november 2006) en peer assessment (januari 2007). In die ToetsTips zullen we behandelen onder welke voorwaarden u deze evaluatievormen kunt invoeren in uw studentengroep.

Vragen, opmerkingen en suggesties

Opmerkingen over ToetsTip 4:

Suggesties voor volgende ToetsTips:

Inhoudelijke opmerkingen over evaluatie in het algemeen:

Praktische bemerkingen over de ToetsTip:

Voor vragen & reacties één adres:

het CNaVT-secretariaat

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal
Blijde-Inkomststraat 7
B-3000 Leuven
België
0032 (0) 16 53 55 16

cnavt@arts.kuleuven.be